

לקו"ש חלק י"ט פ' תבא שיחה א

פיענוח מראי מקומות

פ' תבא כו, טז: היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל-לבבך ובכל-נפשך. פרש"י ד"ה ושמרת ועשית אותם: בת קול מברכתו, הבאת בכורים היום, תזכה לשנה הבאה.

ושמרת ועשית אינו צווי אלא ברכה שתזכה לשנה הבאה לשמור ולעשותו כזאת"ן].

4 שם, טו "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את-עמך את-ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבתינו ארץ זבת חלב ודבש" ד"ה השקיפה ממעון קדשך: עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שעליך לעשות, שאמרת (ויקרא כ"ו) אם בחקתי תלכו ... ונתתי גשמיכם בעתם.

5 שם, יז "את-ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו",

יח "וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר-לך ולשמר כל-מצותיו".

6 וראה לקו"ש ח"ט ע' 166 "איז דער ביאור בכל זה: די פסוקים "את ה' האמרת היום גוי וה' האמירך היום גוי" קומען בהמשך צום פריערדיקן פסוק "היום הזה ה' אלקיך מצוך גוי". דערפון איז פארשטאנדיק, אז דער "היום" וואס שטייט אין די צוויי פסוקים - "את ה' האמרת היום" און "וה' האמירך היום" - איז דער זעלבער טאג פון דעם פריערדיקן פסוק, וואס דאס מיינט יעדער טאג, ווי רש"י טייטשט דארט אפ דעם היום הזה - "בכל יום כו"י" עיי"ש בארוכה.

1 כו, טז "היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל-לבבך ובכל-נפשך" פרש"י ד"ה ושמרת ועשית אותם: בת קול מברכתו, הבאת בכורים היום, תזכה לשנה הבאה.

2 ראב"ע "ושמרת: בלבך. ועשית אותם: בארץ",

ספורנו "היום הזה שאתה נכנס עמו לברית. הנה ענין הברית הוא שהאל ית' מצוך לעשות את החוקים והמשפטים לטוב לך ואתה מקבל עליך לשמרם: בכל לבבך שתכיר בלי שום ספק שראוי לעשות רצונו: ובכל נפשך שלא יניא אותך כח מתאוה בהיותך מכיר מעלת מי שצוה ותועלת מצותיו ובזה" ועוד.

3 ראה בארוכה מפרשי רש"י כאן [וזה"ל ברא"ם שם: "ני"ל שדרשו כן מפני סמיכו הפרשה הזאת עם הקודמי לה שהיא הבכורים והמעשרות וכתב כאן היום הזה וגומר ושמרת ועשי שפירושו כאילו אמר אחר שנהיה לפניך הבאת הבכורים כאילו היום הזה נצטוו לעשות ושמרת ועשית אותם פירש תזכה לשנה הבאה דאם לא כן מאי ושמרת ועשית דמשמע צוי לעתיד הרי כבר שמר ועשה אלא על כרחך לומר שפירש

7) ובתנחומא (פרשתנו א): "תזכה" * (אלא שמסיים "כאדם שהוא נותן כו' ואומר לו יה"ר שתשנה ותתן לי לשנה אחרת")

וז"ל שם: "ולא עוד, אלא שהיה אומר, איני זו מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה, שכתוב אחריו, היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות. אמר רבי שמעון בן לקיש, יצתה בת קול ואמרה לו, תזכה לשנה הבאה ותביא כהיום הזה, כאדם שהוא נותן פרי חדש לחברו, ואומר לו: יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה האחרת."

אבל בתנחומא באבער (ב): "תשנה" וז"ל שם: "ולא עוד אלא שהיה אומר איני זו מכאן, עד שתעשה צרכי היום הזה, שכתוב אחריו היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות וגו' (שם כו טז). אמר ריש לקיש יוצאה בת קול ואומרת תשנה לשנה הבאה כיום הזה כאדם שהוא נותן פרי חדש לחבירו, ואומר יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה הבאה."

(* וכ"ה גם בדפוס ראשון דרש"י, בכמה כת"י דרש"י, וכ"ה גירסת הרא"ם [נעתק לעיל הערה 3]. אבל בדפוסים שלפנינו (וכן בדפוס שני וכמה כת"י דרש"י) הוא כפנים - תשנה.

7*) ע"ד יתרו יח, יא "עתה ידעתי כי גדול ה' מכלהאלקים כי בדבר אשר זדו עליהם" ובפרש"י שם ד"ה כי בדבר אשר זדו עליהם: כתרגומו, במים דמו לאבדם והם נאבדו במים.

וראה סוטה ט, ב ואילך "ת"ר שמשון בעיניו מרד שנאמר (שופטים יד, ג) ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר (שופטים טז, כא) ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו. . תניא רבי אומר תחילת קלקולו בעזה לפיכך לקה בעזה תחילת קלקולו בעזה דכתיב (שופטים טז, א) וילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו' לפיכך לקה בעזה דכתיב (שופטים טז, כא) ויורידו אותו עזתה" עיי"ש בארוכה, ובכ"מ.

8) פרש"י עה"פ ד"ה האמרת. . האמירך: אין להם עד מוכיח במקרא, ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה, הבדלת לך מאלהי הנכר להיות לך לאלקים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגלה, ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו (תהלים צ"ד) יתאמרו כל פעלי און.

9) שם, יג "ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא בערתי ממצותיך ולא שכחתי."

10) פרש"י שם ד"ה וגם נתתיו ללוי: מעשר ראשון. וגם: לרבות תרומה ובכורים.

11) וכלשון רש"י שם ד"ה ואמרת לפני ה' אלקיך: "התודה שנתת מעשרותיך". וכדמוכח מהתחלת הפרשה - "כי תכלה לעשר את כל מעשר גו' (אזי) ואמרת גו' "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו."

אלא שבידוי על המעשרות מזכירין דרך אגב (ורק ברמז ד"וגם") גם תרומה וביכורים.

וגם ע"פ דרך ההלכה "עיקר הוידוי במעשר הוא" (רמב"ם הלכות מע"ש פי"א הי"ד "מי שאין לו אלא מעשר שני בלבד מתודה, שעיקר הוידוי במעשר הוא. וכן אם לא היה לו אלא בכורים בלבד מתודה שנאמר בערתי הקדש").

ולהעיר מלקוטי לוי יצחק אגרות ע' רנח ואילך "ובגוף הערותיך, הנה הערתך האי שרצית לומר שלא הי' אפשר להיות הוידוי לא לפני שנת ד' וז' דכיון שצ"ל בודוי כל המעשרות ולפניהם עדיין לא הפריש מעשר עני, איך יאמר לגר ליתום כו' וא"כ מי יאמר שהוידוי עיקרו תלוי במעשר עני דוקא. הנה מלבד זה שאם נאמר שעיקרו של ודוי אינו תלוי כשהפריש מעשר עני דוקא, למה באמת הונחה מצות ודזי אחר שהפריש כל מיני מעשר, ולא אחר כל שנה ושנה בפ"ע.

ה"ה לכל המצות דהא כתיב את החקים ואת המשפטים ועל כלם ב"ק מברכתו תשנה לשנה וכו"ו.

15) כח, א ואילך "והיה אס'שמע תשמע בקול ה' אלקיך לשמר לעשות את-כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום ונתנך ה' אלקיך עליון על כל-גויי הארץ: ובאו עליך כלהברכות האלה והשיגך כי תשמע בקול ה' אלקיך" ראה שם בארוכה.

16) בראשית ג, ח פרש"י ד"ה וישמעו: יש מדרשי אגדה רבים וכבר סדרום רבותינו על מכונם בב"ר ובשאר מדרשות; ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המישבת דברי המקרא דבר דבור על אפניו.

17) יג, ה "והיה כייביאך ה' אל-ארץ הכנעני והחתי והאמרי והחוי והיבוסים אשר נשבע לאבתך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את-העבדה הזאת בחדש הזה" ד"ה זבת חלב ודבש: חלב זב מן העזים, והדבש זב מן התמרים ומן התאנים.

18) וגם ע"פ דרך ההלכה, שיטת רש"י (דבי' עסקינן) במס' ברכות (לו, א וז"ל שם: "ונימא, הלכה כרבי עקיבא בחוצה לארץ, דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ. אי אמר הכי, הוה אמינא הני מילי גבי מעשר אילן, דבארץ גופא מדרבנן, אבל גבי ערלה, דבארץ מדאורייתא, אימא בחוצה לארץ נמי נגזור, קא משמע לן"

ד"ה גבי מעשר "דהא דר"ע לגבי מעשר איתמר דמעשר פירות האילן דבארץ גופא דרבנן שהתורה לא חייבה לעשר אלא דגן תירוש ויצהר".

וראה פרש"י ר"ה טו, סע"ב ד"ה אם קיבלה: והאי דאישתיק משום דלא ידע להשיב אם לא קיבלה והאי דאישתיק משום דלא איכפת ליה דלא דמי מעשר פירות האילן דרבנן לאחמורי ביה כשביעית דאורייתא.

כס"מ הלכות תרומות רפ"ב וז"ל ברמב"ם שם "כל אכל אדם הנשמר שגדוליו מן

(ויאמר בהודוי דכל שנה רק מענין המעשרות השייכים להשנה ההיא). הרי כתבת בעצמך שאין מעבירין על המצות. וא"כ למה מאחרין הודוי שאחר שנות אי ב', וד' ה', עד אחר שנות ג' ו'. אלא ע"כ לומר שעיקרו דודוי תלוי כשהפריש מעשר עני דוקא" עיי"ש בארוכה.

12) כפרש"י עקב יא, יט "ולמדתם אתם את-בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" ד"ה.

13) להעיר מפרש"י עקב יא, ז "כי עיניכם הראת את-כל-מעשה ה' הגדל אשר עשה" ד"ה כי עיניכם הראת: מסב על המקרא האמור למעלה, כי לא את בניכם אשר לא ידעו כי אם עמכם אשר עיניכם הראת וגו'.

יג "והיה אס'שמע תשמעו אל-מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את-ה' אלקיכם ולעבדו בכל-לבבכם ובכל-נפשכם" ד"ה והיה אם שמע: והיה מוסב על האמור למעלה, למטר השמים תשתה מים.

ראה יב, ח "לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום איש כלהישר בעיניו" ד"ה לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים וגו': מוסב למעלה על כי אתם עברים את הירדן וגו', כשתעברו את הירדן מיד אתם מתרים להקריב בבמה כל י"ד שנה של כבוש וחלוק, ובבמה לא תקריבו כל מה שאתם מקריבים פה היום במשכן, שהוא עמכם ונמשח והוא כשר להקריב בו חטאות ואשמות נדרים ונדבות, אבל בבמה אין קרב אלא הנדר והנדב, וזהו איש כל הישר בעיניו, נדרים ונדבות, שאתם מתנדבים ע"י שישר בעיניכם להביאם ולא ע"י חובה, אותם תקריבו בבמה. ובכ"מ.

14) וראה משכיל לדוד כאן "ושמרת וכו' בת קול וכו'. המפרשים נדחקו בזה טובא מי הכריחו לפ' שהוא ברכה ולא צווי ע"ע. ולעד"ן בפשיטות שאם זה צווי נמצא שהוא כפול שהרי כבר אמר ה' אלקיך מצוך לעשות ואמאי הדר וכתב ושמרת ועשית א"ו אינו אלא ברכה. ומפני סמיכותו לבכורים דלעיל מייתי לה בבכורים ומיהו

הארץ חייב בתרומה. ומצות עשה להפריש ממנו ראשית לכהן שנאמר (דברים יח ד) "ראשית דגנך תירשך ויצהרך" (דברים יח ד) "תתן לו". מה דגן תירוש ויצהר מאכל בני אדם וגדוליו מן הארץ ויש לו בעלים שנאמר דגנך אף כל כיוצא בהן חייב בתרומות וכן במעשרות".

וז"ל בכס"מ שם: "כל אוכל אדם הנשמר וכו'. משנה בריש מעשרות (פ"א מ"א) משמע ליה לרבינו שחייבים מן התורה ואע"פ שכתוב דגן תירוש ויצהר סובר רבינו דלאו דוקא אלא ה"ה לכל דדמי להו ופשטא דלישנא דירושלמי ריש מעשרות ודספרי בפרשת עשר תעשר מסייעא ליה וגם בפ"ב דעירובין ובפרק הפועלים (בבא מציעא דף פ"ח) מוכח דתאנה חייבת מן התורה ובפ"ק דר"ה (דף ב') בסוגיא דלירקות ולמעשרות ובסוגיא דעירובין מוכיח כן. ואין כן דעת הראב"ד במה שכתב בתחלת הלכות מעשרות וכן דעת רש"י בר"פ כיצד מברכין (ברכות דף ל"ז) ולישנא דגמ' שם הכי הוא מעשר אילן דבארץ גופא מדרבנן".

רדב"ז הל' מעשר פ"א ה"ט "החרובין אינם חייבים במעשרות וכו'. ירושלמי פ"ק דמעשרות פרי העץ לרבות כל פרי האילן יכול שאני מרבה חרובי שטיה וצלמונה וחרובי גדורה ת"ל מפרי העץ לא כל פירות העץ ע"כ. משמע מהכא שכל פרי העץ חייבין בתרומה ומעשר מן התורה וכן כתב רבינו בהדיא ריש פ"ב דתרומות מה דגן ותירוש ויצהר מאכל בני אדם וגידוליו מן הארץ ויש לו בעלים שנאמר דגנך אף כל כיוצא בהם חייב בתרומות ומעשרות ותמהתי למה לא השיגו שם ועוד קשה שכתב ז"ל ונראה דחרובי שטיה וצלמונה קאמר דפטורים לגמרי שאינם מאכל אדם ע"כ, ואיך אפשר לפרש כן בדברי רבינו והוא כתב אינם חייבים אלא מדבריהם לפי שאינו מאכל רוב אדם ומה שנראה מדברי רבינו שכל פירות העץ שהן מאכל כל אדם חייבין מן התורה כפשט הירושלמי וחרובי שטיה וצלמונה שאינם מאכל אדם כלל פטורין לגמרי והיינו הך דספרי ושאר מיני חרובין שאוכלין אותם קצת בני אדם ולא רוב בני

אדם חייבין מדבריהם והכי אמרינן בהדיא בגמרא ר"ה ולימא ליה כי אמינא לך אנא מעשר חרובין דרבנן ואת אמרת לי שביעית דאורייתא ועלו דברי רבינו כהוגן מן הירושלמי ומן הבבלי ודעת רש"י כדעת הראב"ד דפירות האילן מדרבנן וכן פירש שם עלה דהך דלא דמי מעשר פירות האילן לאחמורי ביה כשביעית דאורייתא ע"כ והם צריכין לדחות הירושלמי אשר כתבתי ודברי רבינו נראין עיקר ולפי מה שכתב פ"ק דמעשר שני צ"ל דאיירי הכא בחרובי שטיה וצלמונה וסובר דחייבין מדרבנן וצ"ע"י) **שחיוב מעשר מדאורייתא הוא רק בדגן תירוש ויצהר.**

(19) כלשון הכתוב ראה יד, כג "ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה אתה' אלקיך כל הימים".

(20) ראה שם, כב "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה".

(20*) רש"י לעיל כו, ב "ולקחת מראשית כלפרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם" ד"ה זית שמן: זית אגורי, ששמנו אגור בתוכו.

(21) להעיר אשר במעשר בקר וצאן מפורש לא יבקר בין טוב לרע (בחוקותי בסופה "וכלמעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה': לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואסיהמר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל").

(22) כו, ב "ולקחת מראשית כלפרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אלהמקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם" ד"ה ודבש: הוא דבש תמרים.

וכן בפרש"י תשא לד, כו "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לאתבשל גדי בחלב אמו" ד"ה ראשית בכורי אדמתך:

משבעת המינין האמורים בשבח ארצך, ארץ חטה ושערה וגפן וגו', ודבש הוא דבש תמרים.

23) ונפק"מ גם להלכה דבכורים צ"ל מארץ כזו דוקא "ארץ זבת חלב ודבש", משא"כ במעשרות כו' - ראה ספרי שם.

בכורים פ"א מ"י "ואלו מביאין וקורין, מן העצרת ועד החג, משבעת המינים, מפרות שבהרים, מתמרות שבעמקים, ומזיתי שמן, מעבר הירדן. רבי יוסי הגלילי אומר, אין מביאין בכורים מעבר הירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש".

וראה רדב"ז וקס"מ* (בשם מהרי"ק) לרמב"ם הלכות בכורים רפ"ב "מצות עשה להביא בכורים למקדש. ואינם נוהגין אלא בפני הבית ובארץ ישראל בלבד שנאמר (שמות כג יט) (שמות לד כו) "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך". ומביאין בכורים של דבריהם מערי סיחון ועוג ומסוריא. שהקונה בסוריא כקונה בירושלים. [אבל עמון ומואב ובבל] אף על פי שהן חיבין בתרומה ובמעשרות מדבריהם אין מביאין מהן בכורים. ואם הביא בכורים מחוץ לארץ אינן בכורים"

וז"ל ברדב"ז שם: "מצות עשה להביא בכורים למקדש וכו'. זה מבואר בכתוב. ומביאין בכורים מדבריהם וכו'. פרק בתרא דבכורים משנה אימתי אמרו תוספת הבכורים כבכורים בזמן שהיא באה מן הארץ ואם אינה באה מן הארץ אינה כבכורים משמע שבאים מחו"ל ורבינו פי"ש שם שהבכורים מביאים אותם מעבר לירדן ואינה מא"י ע"כ. ולפי דברי רבינו שכתב דארץ סיחון ועוג אינה חייבת אלא מדרבנן מה שנחלקו ת"ק ורבי יוסי אם מביאים בכורים מעבר לירדן בדרבנן פליגי דאי מדאורייתא הוה ליה למפסק כתנא קמא דאמר מביאין מעבר לירדן וכן כתב שם ואין הלכה כרבי יוסי. בפרק בתרא דחלה אריסטון הביא בכוריו מאספמיא וקבלו ממנו מפני שאמרו הקונה שדה בסוריא כקונה בפרוורי ירושלים ובפי"ק דגיטין

חשיב לה בדברים ששוותה סוריא לארץ ישראל"

וז"ל בכס"מ שם: "ומביאים בכורים של דבריהם מערי סיחון ועוג. משנה בסוף פרק קמא דבכורים (משנה י') אלו מביאים וקורין וכו' מזיתי שמן מעבר הירדן רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאים בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש וידוע דהלכה כת"ק. ומשמע לרבינו דלא פליגי ת"ק אלא מדאורייתא אבל מדרבנן מודו דמיחייב וכבר כתב מהרי"ק בסי' קנ"ב להוכיח מהיכן משמע ליה הכי",

דגם הת"ק (בכורים שם) ס"ל דעבר הירדן פטור מה"ת (ופליגי רק בדרבנן). וכבר האריכו בזה ואכ"מ.

(* וכבר העירו דבכס"מ שלפנינו טה"ד דמוכת. וגם בהציון שם למהרי"ק צ"ל: סי' קכב.

24) פרש"י כו, ג "ובאת אלהכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כיבאתי אליהארץ אשר נשבע ה' לאבתינו לתת לנו" ד"ה ואמרת אליו: שאיך כפוי טובה.

25) פרש"י שם, ב ד"ה מראשית: אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, כורך עליה גמי לסימן ואומר, הרי זו בכורים.

26) ואתחנן ה, כ "ויהי כשמעכם אתהקול מתוך החשך וההר בער באש ותקרבו אליו כלראשי שבטיכם וזקניכם".

27) שם, כג-כד "כי מי כלבשר אשר שמע קול אלקים חיים מדבר מתוך האש כמונו ויחי: קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלהינו ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלהינו אליך ושמענו ועשינו".

28) שופטים יח, יח "נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצונו".

29) ויש להוסיף - עכ"פ ע"ד ההלכה והמדרש או לחידודי - שע"י ש"בת קול מברכתו כו" מתורץ מכיון שהברכה ובלשון הבטחה היא "תשנה לשנה הבאה", איך יתכן שנפסקה הבאת ביכורים ולא נתקיימה הברכה אצל מביאי בכורים (בשנה ש) לפני חורבן ביהמ"ק, כן - אסור למכור שדהו, ועאכו"כ שב"ד אסור למכור שדהו לגבות חוב וכיו"ב

- משא"כ ב"בת קול" דאין משגיחין בב"ק (ברכות נב, רע"א וש"נ), כן ברכה כזו אפשר להתבטל בסיבת החטאים של המתברך.

אבל להעיר מפרש"י וישלח לב, יא (לענין הבטחת הקב"ה וז"ל שם: "קטנתי מכל החסדים ומכלהאמת אשר עשית אתי עבדך כי במקלי עברתי אתהירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות" ד"ה קטנתי מכל החסדים: נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא, שמא משהבטחתי נתקלקלתי בחטא ויגרם לי להמסר ביד עשו).

וראה רמב"ם בהקדמה לפיה"מ (ד"ה והחלק השני בענין הנביא) "והחלק השני בענין הנביא, כגון שיקרא לבני אדם לעבוד את השם ויצווה על מצוותו, ויזהיר לשמור התורה בלי תוספת ומגרעת, כמו שאמר הנביא מסיים הנביאים "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כב). ויבטיח למי שיעשנה בגמולות טובות ויזהיר לכל העובר עליה בעונש כמו שעשה ישעיה ירמיה יחזקאל וזולתם. ויצווה בציוויים ויאסור איסורים בדבר שאינו מן התורה. . ובשביל זה כשיטעון הנביא טענת נבואה ולא יסמוך אותה לעבודה זרה ולא יוסיף בתורה ולא יגרע ממנו, אבל יאמר דברים אחרים כמו שסיפרנו, נצטרך אז לבחון אותו כדי שיתבאר לנו עדותו, שכל מי שנתקיימה עדות נבואתו ראוי לעשות כל מה שיצווה מדבר קטן ועד גדול, וכל העובר על ציווי מציווייו חייב מיתה בידי שמים, כמו שאמר הקב"ה במי שעובר על ציווי הנביא "אנכי אדרוש מעמו" (דברים יח, יט). ואם לא נתקיים עדותו יומת בחנק. . ובהיות

המתנבא הגון לנבואה כפי מה שראוי, נאמר לו הבטיחנו במועדים יעודים והגד לנו דברים מאשר לימדך הקב"ה, ויגיד ויבטיח, ואם יתקיימו ייעודיו כולם אז נדע שכל נבואתו אמת, ואם ישקר בה או נפל אחד מדבריו ואפילו דבר קטן נדע שהוא נביא שקר, וזה כתוב בתורה בענין הבחינה הזאת "וכי תאמר בלבבך, איכה נדע את הדבר אשר לא דברו ה', אשר ידבר הנביא בשם ה', ולא יהיה הדבר ולא יבוא" (דברים יח, כא), וכשיצדק לנו בהבטחה אחת או בשתיים אין לנו להאמין בו ולומר שנבואתו אמת, אבל יהיה עניינו תלוי עד ירבו מופתיו האמתיים בכל אשר ידבר בשם ה' פעם אחר פעם, ועל כן אמר בענין שמואל כשנתפרסם ונתברר כי כל מה שידבר בוא יבא כמו שנאמר "וידע כל ישראל מדן ועד באר שבע כי נאמן שמואל לנביא לה" עיי"ש בארוכה. ואכ"מ.

30) ל' השל"ה במס' שבועות שלו (קפא, א) "דברים כאלה הם בכלל תורת אמת, והם גם כן חידוד. בודאי מי שלומד דבר יום זמן ובין הזמנים גמרא פי' תוספת עם כל הדקדוקים, ובפרט דקדוקי רש"י, כי בכל דיבור ודיבור של רש"י יש בו נסתרים עניינים מופלאים, כי חיבר החיבור שלו ברוח הקודש. צאו וראו ברש"י על התורה שהקורא סובר שהוא קל, ראו במזרחי ובכל מפרשי דבריו ותמצאו נפלאות. ורש"י על הגמרא ג"כ הוא כולם מרועה אחד נתנו".

31) ריש פרשתנו (מא, ג) "היום הזה הוי"ה אלקיך מצוך לעשות את החוקים. . את ה' האמרת היום וגו' וה' האמירך היום וגו'. להבין פירוש היום הזה ולא כתיב איזה יום משום דהמקרא מחובר לפרשה שלמעלה הימנה שמסיימת ארץ זבת חלב ודבש שקודם שנכנסו לארץ היה כריתת ברית על קבלת התורה מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב וזהו היום הזה וגו' דהיינו בשעת כניסתן לארץ ולכן ודבש היום הזה הוי"ה הוא ראשי תיבות צירוף הוי"ה אחת שהוא"ו של ודבש שבפרשה ראשונה מחובר למקרא שלמטה הימנה כי ככל ענין אחד. והנה בחי' ארץ ישראל הוא בחי' תורה שבעל פה. . כי דבש וחלב תחת לשונך וזהו

33) משפטים כג, יט "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לאתבשל גדי בחלב אמו".

תשא לד, כו "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לאתבשל גדי בחלב אמו".

פרשתנו כו, ב ("מראשית") "ולקחת מראשית כלפרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אלהמקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם".

34) שופטים יח, ד "ראשית דגנך תירשך ויצהרך וראשית גז צאנך תתךלו" (**ובפרש"י** ד"ה ראשית דגנך: זו תרומה, ולא פרש בה שעור, אבל רבותינו נתנו בה שעור – עין יפה אחד מארבעים, עין רעה אחד מששים, בינונית אחד מחמשים, וסמכו על המקרא שלא לפחת מאחד מששים שנאמר (יחזקאל מ"ה) ששית האיפה מחמר החטים, ששית האיפה חצי סאה, כשאתה נותן חצי סאה לכר הרי אחד מששים, שהכר שלושים סאין).

קרח יח, יב "כל חלב יצהר וכלחלב תירוש ודגן ראשיתם אשריתנו לה' לך נתתים" (**ובפרש"י** ד"ה ראשיתם: היא תרומה גדולה).

35) כו, יג "ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" ד"ה ככל מצותך: נתתים כסדרם, לא הקדמתי תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון, שהתרומה קרויה ראשית, שהיא ראשונה משנעשה דגן, וכתוב מלאכתך ודמעך לא תאחר, לא תשנה את הסדר.

36) ע' תתרלג ואילך "והיה כי תבוא וגו'. כתיב ס"פ משפטים ראשית בכורי כו' לא תבשל גדי כו', והקשה בזח"ב קכ"ד סעי"ב מאי קא מיירי ר"ל מה ענין רישיה דקרא לסופיה, ועיין בכלי יקר שם מ"ש וכאן סמכה כו' ואין לדבריו טעם, ובתנחומא כאן זש"ה באו ונשתחוה כו' אלא צפה משה כו'

סתרי תורה לפי שיש בה מתיקות והן הם טעמי תורה והכל נמשך ונשפע מבחי' ארץ הנ"ל כי סוף מעשה במחשבה תחלה. . והנה שלימות וגמר הזה הוא בסוף מעשה שהוא על פי תורה שבעל פה אשר בה גילוי רצונו ית' כי על פי תורה שבכתב אי אפשר לידע שום דין על בוריו בלתי פירוש הגמרא כמו דרשת טטפת שבתפילין כו' וכיוצא בהן. ואיך הם נכתבין וכל פרטי דקדוקיהם. . ולכן הוי"ו של ודבד מחובר עם היום הזה הוי"ה להיות בצירוף שם הוי"ה אחת" עיי"ש בארוכה.

31*) הקדמת תקו"ז (ט, ב) וז"ל שם: "תלת ווי"ן בהאי שמא יו"ד ה"י וי"ו ה"י, והי"ה והה"י ויה"ה, ונקודין דלהון ויראו אותה שרי פרעה (בראשית יב טו) והי"ה, והה"י ודבש היום הזה יהו"ה (דברים כו טו), ויה"ה וירא יושב הארץ הכנעני (בראשית נ טו). הוה"י היו"ה ההי"ו מקורא דלהון, הוה"י וכל זה איננו שוה לי (אסתר ה יג), היו"ה המר ימירנו והיה הוא (ויקרא כז לג), ההי"ו עירה ולשרקה בני אתנו (בראשית מט יא), היה"ו הוי"ה ההו"י, היה"ו ליהו"ה אתי ונרוממה שמו (תהלים לד ד), הוי"ה הנה יד יהו"ה הויה (שמות ט ג), ההו"י (דברים ו כה) וצדקה תהיה לנו כ"י".

והובא בפרדס שער פרטי השמות פי"ד (וענין צירוף זה ראה שם פט"ו. ע"ח ש' השמות פ"ז). והוא צירוף השולט בחודש חשון (מ"ח ריש מס' חשון).

32) ראה אוה"ת עה"פ (ע' תתרנג) "ובכל הנ"ל יובן ענין ודבש היום הזה כו' שתיבת ודבש מצטרף לפסוק זה דהיום הזה להיות צירוף שם הוי' כי בחי' בנין עלמא דאתגליא שהוא עולם הדיבור שבר"ה שזהו פי' מצוד כו' וכן תושבע"פ כו' הוא ע"י גבורות ממותקות שזהו בחי' ודבש שהרי הדבש הוא מבחי' גבורות שלכך נאמר כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו כו' ואעפ"כ ר"י מתוק והיינו בחי' מיתוק הגבורות בשרשן" עיי"ש בארוכה.

32) שם.

אומר ישראל קדמו, וכן הוא במד"ר מחשבתן של ישראל קדמו לכל כו', ותורה נקי' תרומה תורה מ' שניתנה בארבעים יום ונקי' ראשית כמ"ש ה' קנני ראשית דרכו וישראל נקי' קדמונים ובכורים קודם לכל כו' כי התורה נקי' תורה שבכתב עדי"מ שכותבים דיו על קלף שהדיו הוא דבר נוסף על הקלף רק שמאתחד, כן התורה מח"ע נפקת ונתלבשה באותיות דבינה ונקי' ספר התורה, אבל יש אותיות החקיקה כמו הלוחות שהיו חרות כו' שאותיות החקיקה הן מיני' ובי' ועצם אחד עם הקלף, כן תר"ך אותיות שבלוחות הוא בחי' כתר עליון והוא בחי' גליף גליפו בטה"ע" עיי"ש בארוכה [וראה לקמן הערה 46].

(37 משלי ח, כב "ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז".

(38 ירמי' ב, ג "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כלאכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאס"ה".

(39 תדבאר פי"ד "ואמר לי רבי (ני"י שני דברים יש בלבבי ואני אוהבך אהבה גמורה) שני דברים יש בעולם ואני אוהבם בלבבי אהבה גמורה ואלו הן תורה וישראל אבל איני יודע איזה מהם קודם אמרתי לו בני דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה שנאמר (משלי ח': כ"ב) ה' קנני ראשית דרכו וגו' אבל אני אומר ישראל קדמו שנאמר (ירמיהו ב': ג') קודש ישראל לה' ראשית תבואתה" עיי"ש בארוכה.

(40 ב"ר פ"א, ד "בראשית ברא אלקים, ששה דברים קדמו לבריאת העולם, יש מהן שנבראו, ויש מהן שעלו במחשבה להבראות. התורה והכסא הכבוד, נבראו. . האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות. . רבי הונא ורבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רבי יצחק אמרו, מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר" עיי"ש בארוכה.

(41 ראה בארוכה המשך ר"ה תש"ד פ"ג ואילך "אך הענין הוא דהנה אמת הדבר אשר העבודה דקבועמ"ש צריך להיות בכל

והתקין לישראל שיהי' מתפללין ג"פ בכל יום כו' והקשה במ"ע אופן קפ"ה מה ענין ג' תפלות לבכורים, אך הנה כתיב כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם בהושע סי' ט'. . וברע"מ פ' משפטים דקכ"א רע"א מפרש כן על כל ישראל וז"ל ראשית בכורי כו' דאינון ישראל כו' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה והיינו כנ"ל דישראל עלו במחשבה, וכן איתא בפ' פנחס דף רנ"ג ע"א כבכורה בתאנה הכי ישראל קדמונים ובכורים כו' הה"ד קדש ישראל כו', ופי' הרמ"ז שם הכי ישראל קדמונים במחשבתו ית' שנשמותיהם קדמו לעולם כו'. . וזהו ג"כ ענין קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, כמבואר בביאור ע"פ יונתני דהיינו שעלו במחשבה הקדומה שהוא א"ק רעוא דכל רעיון ולכן הם ראשית תבואתה היינו למעלה גם מבחי' התורה שנקי' תבואתה וזהו ותורה שם בישראל כו' כי התורה היא מחכמה דאצי' הנקי' ראשית אבל בחי' א"ק זהו למעלה מאצילות כו' ע"ש, ולכן הם נקראים בכורים, שקדמו במחשבה, ועיין במא"א אות ב' סכ"ג ולכן נקי' בכורים מצד האילן דקדושה שהם קדמו כבכורה בראשיתה עכ"ל. . וזהו שארז"ל במשנה פ"ג דתרומות מ"ז ומנין שיקדמו הבכורים לתרומה כו' אלא יקדמו הבכורים שהן בכורים לכל, והענין כי תרומה היינו התורה שנקראת ראשית כמ"ש ה' קנני ראשית דרכו, וכמ"ש ברבות ר"פ תרומה הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם כו' ע"ש" עיי"ש בארוכה.

תתולט ואילך "וי"ל הפסוק בפ' משפטים ופי' תשא ראשית במרי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו, מהו הסמיכות והשייכות של בכורים לענין לא תבשל גדי כו' הנה כתיב כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם כו' וארז"ל שהאבות הן בכורים כמו שהבכורים קודם לכל וקודם לתרומה שנקי' ג"כ ראשית, כן האבות הן בכורים שעלו במח' ואף ישראל נקי' קדמונים ובכורים כמ"ש קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תבואתה, למעלה הוא בחי' תורה וישראל ראשית וקודם לתורה כמ"ש בתנא דבי אליהו שני דברים קדמו לעולם תורה וישראל, ובשני דברים אלו אני

השנה . . אמנם הקבעומ"ש שבר"ה הוא במדרי' גבוה ונעלה הרבה מהקבלת עומ"ש שבכל השנה, דהנה בכל כח וכח מכחות הנפש מהכח היותר עליון בכחות הפנימיים והוא כח השכל עד הכח היותר אחרון והוא כח המעשה יש בהם בעצמם הכה העליון שהוא הדק ביותר וכח התחתון שהוא היותר גס" עיי"ש בארוכה.

42) קודם התקיעות. וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1147 "אמת'ע בחירה מיינט אז דאס אויסקלייבן קומט ניט צוליב קיין שום זייטיקע סיבות און טעמים, נאר בלויז מצד די בחירה חפשית פון דעם בוחר, ווארום ווען ס'איז דא א סיבה צוליב וועלכע ער קלייבט אויס, איז דאך די סיבה מכריח אים צו אויסקלייבן און ס'איז ניט קיין בחירה חפשית" עיי"ש בארוכה.

לעיל ע' 164 "דער עיקר העבודה פון ראש השנה איז צו פועל זיין דעם "תמליכוני עליכם", די "הכתרה" פון אויבערשטן, מעורר זיין די התנשאות עצמית וואו מעשה התחתונים האבן ניט קיין תפיסת מקום, כנ"ל; און דאס איז דער טעם וואס מען זאגט דאן "יבחר לנו את נחלתנו גוי", ווייל דער "תמליכוני" אויף אידן איז (ניט מצד זייער עבודה אין תומ"צ, נאר) מצד דער בחירה חפשית דלמעלה, מצד דעם וואס נשמות ישראל זיינען מושרש אין עצמות - נאך העכער ווי דער שורש פון תורה ומצוות [וואס דעריבער זאגט דער אויבערשטער "להחליפם באומה אחרת איני יכול", ניט קוקנדיק אויף זייער מצב אין עבודת התומ"צ], און דאס ווערט אויפגעטאן דורכדעם וואס אידן זיינען ביי זיך מעורר דעם ביטול פנימי שמצד עצם הנשמה".

לקמן ע' 282 "ראש השנה איז דער זמן ווען מ'איז מעורר דעם אויבערשטן בוחר זיין די אידן, ווי מ'זאגט און מ'בעט (פאר תקיעות) "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה" - וואס אין דער בחירה זיינען דא צוויי ענינים (ע"ד הנ"ל סיי"א): דער שורש הבחירה איז דאס וואס עצמותו ית' איז בוחר נשמות ישראל ניט מצד א טעם, נאר בבחירתו החפשית, וואס מצד דעם איז

"להחליפם באומה אחרת איני יכול" ס'איז "ישראל ומלכא בלחודוהי", און ס'איז ניטא קיין ארט ח"ו פאר אנדערע. און דער גילוי הבחירה למטה איז אין אן אופן פון "והייתם לי סגולה מכל העמים גוי" - ס'זיינען דא "אחרים עמכם", און פונדעסטוועגן "הם בעיני ולפני לכלום", ובמילא איז "חבתכם נכרת". וויבאלד אז בראש השנה איז הכל "חוזר לקדמותו" - דארף מען אויפטאן און ממשיך זיין דעם "יבחר לנו" פון שרשו ומקורו, פון עצמותו ית': און דאס ווערט דורך דער עבודה פון אידן וואס פועל'ן ביי זיך דעם "ובחרת בחיים" - ניט נאר מצד טעם ודעת, נאר מצד בחי' "גורל" שבנשמה, עצם הנשמה", **350 ואילך** [אינו נעתק מפני האריכות].

43) תהלים מז, ה "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה".

44) מלאכי א, ב "אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו הלוא אח עשו ליעקב נאס'ה' ואהב את יעקב".

45) ראה תו"א "הנה ידוע שיעקב שרשו הוא מבחי' שם מ"ה דעולם התקון ושרשו של עשו הוא מבחי' עולם התהו. והאורות דתהו הם גדולים מאד ולא יכלו להתלבש בתוך הכלים. ונסתלקו מהכלים והן בחינת מקיפים והכלים נשברו ונפלו למטה לכן הי' עשו שלמטה רשע אבל מצד שרש שרשו במקיפים דתהו הרי האורות דתהו הם למעלה מהאורות דתקון וכמשי"ת לקמן בעז"ה ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה כו' . . והנה יעקב חשב שעשו נתברר כבר וחזר לשרשו הנעלה בחי' המקיפים דתהו שלפני התקון. לכך שלח יעקב מלאכים לפניו לפניו ממש דהיינו אל בחי' שלמעלה ממנו במדרגה אל עשו אחיו שעירה שהוא בחי' מלכין קדמאין דתהו בחי' מקיפים כנ"ל כדי להמשיך בחי' המקיפים דתהו אליו למטה בתקון שהוא בחי' האו"פ ויאיר המקיף בפנימי ויטייחדו יחד. ולכן צוה אותם כה תאמרון לאדני לעשו כו' עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור כו' דהיינו שהודיעו שכבר נגמר ונשלם כל סדר התקון דאצי' בתכלית השלימות כי כל הבחי' ומדרגות

שבעולם האצ"י בחי' שור וחמור צאן ועבד ושפחה כו'. כולם נתבררו ונתקנו ע"י שם מ"ה. וזהו ויהי לי כו"י עי"ש בארוכה, **תו"ח ואוה"ת ר"פ וישלח. אוה"ת שבהערה הבאה. ועוד.**

46) ראה אוה"ת פרשתנו ע' תתלו ואילך "והנה עשו נקי' בנו הגדול שהיה בכור ובמא"א אות ב' סכ"ג וז"ל בכורות נקי' מלכי אדום כי הם קדמו לאצילות עכ"ל היינו שעולם התהו קדם לעולם התיקון ובו האורות מרובים, ע"כ בבחי' זו בא לינק מחלב הנ"ל אך באמת יעקב לקח בכורתו כדין כדפרש"י בחומש ר"פ תולדות ע"פ ואחרי כן יצא אחיו יעקב נוצר מטפה ראשונה כו' הנכנסת ראשונה תצא אחרונה כו' ע"ש, ומ"כ ע"ז בזה"ל ועתה יובן ג"כ שרש ענין יעקב ועשו שיעקב איש חלק בשרשו היינו בחי' האין העצמי בחי' פנימי הכתר שלמעלה מהשתלשלות ובירורים ושורש עשו איש שעיר מבחי' שערות ת"י נימין, היינו בחי' יש של אין העצמי עד שנפל בשבירה ממש, וא"כ יעקב הוא הבכור באמת כמשל השפופרת שבפרש"י בחומש אבל מה שנמשך שם מה ממצחא דא"ק כדי לברר היש רעשו כי בחכמה אתברירו הרי שם עשו קודם ליעקב כי התוהו קודם לתיקון והגם שבחי' אין דמ"ה מברר הוא עכ"ז הרי שרש המתברר קודם לבוא מן האין" עי"ש בארוכה.

ע' תתרמב"ג "והנה ארז"ל שכדין נטל יעקב הבכורה מעשו כי יעקב נוצר מטפה ראשונה וכמשל השפופרת מה שנכנס ראשון יצא אחרון כו', הענין כי על יעקב נא' ואנכי איש חלק הוא כמ"ש חלק הוי' עמו שהוא בחי' אין דאוא"ס העצמי בחי' פנימית הכתר שהוא מה שעלה במחי' הקדומה בחי' א"ק שלמעלה מהשבירה והתיקון דתהו ותיקון, וכמש"ל בפ"י כבכורה בתאינה ראיתי אבותיכם ואח"כ נאצל עולם התהו והי' רבוי האור ומיעוט הכלים שלא יכלו לסבול רבוי האור ונשברו הכלים והאורות נסתלקו . . ולכן נקי' עשו בנה הגדול ובכור והו"ע גדי בחלב אמו שמקבל ההשפעה ברבוי מבחי' כמה ארך אפיים שנק' בכור ששרשו מעולם התהו שקדם לעולם התיקון, אבל כשיעקב

מברר לעשו והוא בחי' שם מ"ה דעולם אצ"י שמברר לעולמו' בי"ע והכח שיש ליעקב לברר כלים דתהו שנפלו בשבירה מפני שבאמת שרשו מבחי' האין העצמי דפנימי הכתר שלמעלה מתהו ותיקון לכן ביכולתו לברר ולהפך מתהו לתיקון, לכן כשיעקב מברר לעשו ועי"ז בא יעקב לשרשו אין העצמי פנימי הכתר שלמעלה מתהו ותיקון לו מתייחס הבכורה וכדין נטל הבכורה וכמשל השפופרת נכנס ראשון, וזהו את בכורתי לקח ועתה לקח ברכתי כו' בכורתי הוא מה שאורות דתהו מאירים ג"כ בכלים דתיקון, וברכתי הן המשכות תוספת וריבוי אורות מאא"ס ב"ה שלמעלה מתהו ותיקון שזהו ענין הברכות דיצחק מטל השמים כו"י.

47) ועפמ"ש באוה"ת שם (ע' תתלח "ומכ"ז יובן איך ע"י ראשית בכורי כו' שייד שע"ז לא תבשל גדי כו' שסיבת יניקתו מחמת ששרשו מתוהו ונקי' בנו הגדול ולמעלה מהתיקון שהוא בחי' או"פ יו"ד עקב בחי' צמצום, אמנם ע"י מצות הבאת הבכורים בזה מעוררים בחי' כבכורה בתאינה בראשיתה ראיתי אבותיכם דהיינו מה שהאבות וישראל עלו במחשבה היינו בא"ק שלמעלה מהתהו שהוא רק ניצוץ אי' מא"ק כו' ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית מזה שיש בנש"י מבחי' א"ק כו' ע"ש, והיינו מה שיעקב הוא הבכור באמת . . וזהו ע"ד גרש את האמה הזאת ואת בנה כו' ויש להעיר מזה לענין פדיון הבן כי ברא בוכרא הוא ז"א במא"א ב' כ"ג וה"ע הדעת שלמעלה מחו"ג ויש לעומת זה בכור דעשו מצד שרשו בתהו, אבל באמת בשרשו יעקב הוא הבכור ע"כ צ"ל פדיון הבכור שלא יהי יניקת החיצונים") **שביטול יניקת החיצונים ("לא תבשל גדי בחלב אמו") שנעשה מצד בחי' בכורים שבנשמה, הוא "ע"ד גרש את האמה הזאת ואת בנה" יש לבאר השייכות דפסוק זה דר"ה.**

כי ע"י התעוררות הקב"ע שמצד עצם הנשמה, בחי' בכורים, פועלים שיהי' "גרש את האמה הזאת ואת בנה" - ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי.

בפרשתנו (כז, ט) וידבר משה והכהנים הלויים אל כלי־ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך" **"היום הזה גוי" - כאילו היום באת עמו בברית** וז"ל שם ד"ה היום הזה נהיית לעם: בכל יום יהיו בעיניך כאלו היום באת עמו בברית.

[ואף שגם בפ' יתרו שם נאמר **"ביום הזה"** (ובכ"ז לא פרש"י **"בכל יום כו"**) - כי שם אין תיבת **"הזה"** מיותרת (שהרי אא"פ לכתוב **"ביום באו גו"**), אלא שלא הי' צריך לכתוב אלא **ביום ההוא** (פרש"י שם). משא"כ בנדו"ד (וכן לקמן פרשתנו הנ"ל) שתיבת **"הזה"** מיותרת, דהול"ל (כבפ' ואתחנן ועקב שם) **"היום" סתם**].

וראה לקו"ש חכ"ד ע' 193 "אויפן פסוק (בפ' ואתחנן) "אשר אנכי מצוך היום" איז רש"י מפרש: "לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה. . . אלא כחדשה" (מיט א כ"ף הדמיון); משא"כ אויפן פסוק אין פ' תבא (הנ"ל) "היום הזה ה"א מצוך" זאגט ער: "בכל יום יהיו בעיניך חדשים" - אן א כ"ף הדמיון: ועד"ז אין פסוק (בפ' יתרו) "ביום הזה באו מדבר סיני" זאגט רש"י "שיהיו דברי תורה חדשים עליך".

ועי"פ הנ"ל י"ל הטעם: אין פ' יתרו ותבא, וואו אין פסוק שטייט "היום הזה", "ביום הזה" - איז דאס מדגיש, אז דער טאג פון מ"ת איז ביי אים מאיר בגלוי - ער איז "מראה באצבע" (ער זעט עס פאר זיינע אויגן), ובמילא זיינען ביי אים די דברי תורה (פון מ"ת) "חדשים" ממש: משא"כ אין פ' ואתחנן וואו עס שטייט ניט "הזה", פירושו אז דער טאג פון מ"ת איז פאראן (און "ידוע") בכל יום, וויבאלד אבער עס איז ניט אין אן אופן פון "זה" (מראה באצבע), איז עס נאר "כחדשה", מיט א כ"ף הדמיון עיי"ש בארוכה.

48) וכמו שהוא בהנהגת כל בניי - גם בן חמש ועוד קודם לזה, שהתחלת כל יום ויום הוא באמירת "מודה אני (איני כפוי טובה) כו' שהחזרת וכו'.

ולהעיר אשר חגה"ש - זמן מתן תורתנו שאז **בחר הקב"ה בישראל (ראה שו"ע אדה"ז סי' ס' ס"ד** "זכירת מעמד הר סיני. . . הן מצות עשה של תורה. . . וטוב לזכרן אצל קריאת שמע שכשיאמר ובנו בחרת יזכור מתן תורה וקרבתנו להר סיני לשמך הגדול מעשה עמלק שאין השם שלם עד שימחה זרעו להודות לך הפה לא נברא אלא להודות ולא לדבר לשון הרע וזהו זכירת מעשה מרים וזכרתם את כל מצות ה' זו היא שבת ששקולה כנגד כל המצות") - **נקרא "יום הבכורים"**. וראה המשך **וביום הבכורים תרני"ד בסופו** [אינו נעתק מפני האריכות].

48) שזהו החידוש על מה שפרש"י לעיל בפ' יתרו (יט, א) "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" **"שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו"** וז"ל שם ד"ה ביום הזה: בראש חדש; לא היה צריך לכתב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה? שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנם,

ובפ' ואתחנן (ו, ו) "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום עללבבך" **"לא יהי' בעיניך כו' אלא כחדשה כו"** וז"ל שם ד"ה אשר אנכי מצוך היום: לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה; דיוטגמא, מצות המלך הבאה במכתב,

ובפ' עקב (יא, יג) "והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה אתיה' אלקיכם ולעבדו בכל־לבבכם ובכל־נפשכם" **"שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו ביום"** - שבכהנ"ל המדובר הוא שבעת **קיום התומ"צ (לא כדיומגמא ישנה כו' - פרש"י ואתחנן שם - כ"א)** חדשים כו'; משא"כ בנדו"ד ש"בכל יום" - גם כשאינו עסוק ב"החוקים האלה ואת המשפטים" (בכורים) - "יהיו בעיניך חדשים כו'".

וההכרח לזה הוא ממש"נ "היום הזה" (ולא "היום" סתם - כבפ' ואתחנן ועקב שם): ולכן מפרש גם משנ"א לקמן

ולהוסיף (גם ע"ד ההלכה): 1) יצי"מ צ"ל זכירתה בכ"י, והייתה "מאפילה לאור גדול" (טובה גדולה), והייתה על מנת והבאתי אתכם אל הארץ גוי'. ולהעיר אשר "ארמי גוי" הוא חלק עקרי בהגש"פ.

2) "כל חלב (הכי משובח - כבכורים) להוי" צ"ל "בכל דבר" - רמב"ם (סוף הל' איסורי המזבח "ומאחר שכלן כשרין למנחות למה נמנו. כדי לידע יפה שאין למעלה ממנו והשוה והפחות שהרוצה לזכות עצמו יכף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשבח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה (בראשית ד-ד) "והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו". והוא הדין בכל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב. אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו. האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשלחנו. כסה ערס יכסה מן היפה שבכסותו. הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר (ויקרא ג-טז) "כל חלב להי" וגו'")

ושו"ע יו"ד הל' צדקה (סו"ס רמח"ה הרוצה לזכות לעצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו וכל דבר שהוא לשם שמים יהיה מהטוב והיפה. אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו. האכיל רעב יאכיל מהטוב והמתוק שבשלחנו. כיסה ערום יכסה מהיפה שבכסותו. הקדיש דבר יקדיש מהיפה שבנכסיו וכן הוא אומר כל חלב להי"ה).

(* כידועה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר דמבן שלש (יום הגניזה והנחת פיאות הראש) נהגו להדר להרגיל את התינוק בענין נשיאת ט"ק וברכות השחר וברהמ"ז וק"ש שעל המטה (היום יום ע' נא"מנהג ישראל שלא לגלח ושלא לספר שערות ראש תינוק עד מלאות לו שלש שנים. גזיזת השערות - אפשרענעש (של תינוק) - הוא דבר גדול במנהגי ישראל. ועיקרו הוא בהחינוך דהשארת פיאות הראש. ומיום הגזיזה והנחת פיאות הראש נהגו להדר להרגיל את התינוק בענין נשיאת ט"ק וברכות השחר וברהמ"ז וק"ש שעל המטה").

49) ואתחנן ו, ו "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום עללבבך" ד"ה אשר אנכי מצוך היום: לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה; דיוטגמא - מצות המלך הבאה במכתב (וכ"ה בספרי שם).

בפרש"י יתרו (יט, א "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" ד"ה ביום הזה: בראש חדש; לא היה צריך לכתב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה? שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנם)

עקב (יא, ג [צ"ל יג] "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה אתי' אלקיכם ולעבדו בכללבבכם ובכלנפשכם" ד"ה מצוה אתכם היום: שיהיו עליכם חדשים, כאלו שמעתם בו ביום) - בלי כ"ף הדמיון. נת' בלקו"ש חכ"ד ע' 193.

50) ריש פרשתנו "היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות. זה שאמר הכתוב: בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו (תהלים צה, ו). והלא כריעה בכלל השתחויה, והשתחויה בכלל כריעה, ומה תלמוד לומר, נשתחוה נכרעה נברכה. אלא צפה משה ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד לחרב והבכורים עתידין לפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקדוש ברוך הוא מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות. שכך כתיב: תכון תפילתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב" עיי"ש בארוכה.

51) ולכן בכורים (תפלה) קודמים לתרומה (תורה).

52) נצבים ל, יט "העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך".

53) ברכות לג, ב "ואמר רבי חנינא, הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים, שנאמר

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמד כי
אם ליראה". וש"נ.

לתת לנו" ד"ה ואמרת אליו: שאינך כפוי
טובה.

54) ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 35 ואילך
"און דאס איז דער ביאור פון דעם וואס ביי
דעם סוג מצות וואס זיינען געזאגט געווארן
בלשון "צו" איז מען זיכער אז דער איד
וועט מקיים זיין די מצוה הגם אז ער האט
בחירה חפשית - ווייל דער גאנצער ענין פה
בחירה אויסקלייבן דעם וועג פון טוב אדער
דעם היפך ח"ו, איז שייך בלויז אין
חיצוניות הנשמה - דארטן איז דא אן ארט
פאר דער מעגלעכקייט צו נוטה דין צום צד
הלא טוב ווי צום צד הטוב: אבער אין
פנימיות הנשמה איז ניטא קיין צווייטער
צד הפכי ח"ו פון צד הקדושה, און אפילו
בשעת החטא איז זי, די נקודת הנשמה,
"באמנה אתו ית"י". ווי דער רמב"ם פסק'נט,
אז דאס וואס א איד טוט אמאל א חטא
איז עם בלויז ווייל "יצרו הוא שתקפו" .
נאר דער פירוש איז כנ"ל, אז דאס וואס א
איד קען בוחר זיין לכאן אדער לכאן, איז
עס מצד זיין חיצוניות הנשמה דוקא. אבער
זיין פנימיות הנשמה וויל שטענדיק, אפילו
בשעת החטא, "לעשות כל המצות
ולהתרחק מן העבירות"; און דער דורכפאל
פון א חטא איז בלויז אן "אונס" מצד זיין
יצר הרע. און דעריבער איז רעכט וואס
בנוגע אט די מצות וועלכע זיינען (געזאגט
געתארן בלי "צו" ווייל זיי זיינען) פון קו
האמצעי, האט מען די זיכערקייט אז דער
אדם המצווה וועט זיי מקיים זיין - עס
וועט ביי אים זיין דער צוותא וחיבור בדרך
חיוב, ווייל זיי דערנעמען אין פנימיות
הנשמה, און פנימיות הנשמה איז אלעמאל
בוחר נאר אין טוב" עי"ש בארוכה.

56) בכורים פ"א מ"ג "אין מביאין בכורים
חוץ משבעת המינים. לא מתמרים שבהרים,
ולא מפרות שבעמקים, ולא מזיתי שמן
שאינם מן המבחר. אין מביאין בכורים
קדם לעצרת. אנשי הר צבועים הביאו
בכוריהם קדם לעצרת, ולא קבלו מהם,
מפני הכתוב שבתורה (שמות כג) וחג הקציר
בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה".

רמב"ם הלכות בכורים פ"ב ה"ג "אין
מביאין לא מתמרים שבהרים. ולא מפרות
שבעמקים. ולא מזיתי שמן שאינן מן
המבחר. אלא מתמרים שבעמקים ומפרות
שבהרים לפי שהן מן המבחר [ואם הביא
שלא מן המבחר] כגון תמרים שבהרים
ותאנים סורות ומרקבות וענבים מאבקות
ומעשנות לא נתקדשו".

57) קרח יח, יג "בכורי כל אשר בארצם
אשר יביאו לה' לך יהיה כלטהור בביתך
יאכלנו".

58) רמב"ם שם פ"ג ה"ו "ומנין שהבכורים
אסורין לאונן שהרי נאמר בהן ושמחת בכל
הטוב מכלל שהוא חייב לאכלן בשמחה לא
באנינות. והאוכלן באנינות מכין אותו מכת
מרדות".

59) פרשתנו שם, יא "ושמחת בכל הטוב
אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך אתה והלוי
והגר אשר בקרבך".

**60) כידוע בענין "כל שנה שרשה בתחלתה
מתעשרת בסופה" ר"ה טז, ריש ע"ב**
"ואמר רבי יצחק כל שנה שרשה בתחלתה
מתעשרת בסופה שנאמר מראשית השנה
מרשית כתיב ועד אחרית סופה שיש לה
אחרית".

55) פו, ג "ובאת אלהכהן אשר יהיה בימים
ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך
כיבאתי אלהארץ אשר נשבע ה' לאבתינו

נא לשלוח הערות או תיקונים ל rabbimbrowd@gmail.com